

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2017/2018**

JĘZYK POLSKI

POZIOM ROZSZERZONY

FORMUŁA DO 2014

(„STARA MATURA”)

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MPO-P1

MAJ 2018

Temat 1. Dom jako świadek historii narodów i pokoleń. Zinterpretuj podane fragmenty *Hanemanna* Stefana Chwina i *Dziewczyny z zapalkami* Anny Janko. Zwróć uwagę na sposób, w jaki autorzy ukazali stosunek bohaterów do przeszłości.

ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

1. Wstępne rozpoznanie tekstów, np.:

0–2

- a. teksty współczesne,
- b. narracja pierwszoosobowa,
- c. utwory epickie,
- d. II wojna światowa jako kontekst historyczny,
- e. dom, w którym są jeszcze ślady życia poprzednich lokatorów; dom martwy, w którym zatarła się pamięć o mieszkających tam kiedyś ludziach.

2. Obraz domu

Hanemann, np.:

0–6

- a. dom w Gdańsku,
- b. porzucony przez poprzednich lokatorów,
- c. nie całkiem opuszczony (słysząc kroki lokatora na górze),
- d. wybrany przez bohaterów jako miejsce do zamieszkania, narodzin dziecka,
- e. wokół gruzy, ślady wojny, na ulicach trwa wędrówka ludów,
- f. solidna budowla, budząca zaufanie, dom nie najładniejszy, z czerwonej cegły, z oknami o rzeźbionych framugach,
- g. osobne wejście do mieszkania,
- h. wieżyczka z widokiem na dzielnicę, las i morze,
- i. ślady życia poprzedników nowych lokatorów (zdjęcia rodzinne, atlas, zeszyt, pocztówki),
- j. łazienka z wanną (kąpiel daje poczucie zdomowienia się).

Dziewczyna z zapalkami, np.:

0–6

- a. dom bez ściany (runęła w czasie bombardowania),
- b. przypomina o wojnie w czasach pokoju (*tak już zostało na długie powojenne lata*),
- c. widoczne wnętrze domu (lamperie, resztki pieca, ślady po obrazach, urwane sufity, wyrwane futryny),
- d. brak widomych śladów życia konkretnych ludzi (zniknęły obrazy),
- e. przypomina okaleczone ciało, z przerwany krwioobiegiem,
- f. wywołuje obrazy związane z jego destrukcją,
- g. budzi domysły o życiu i śmierci lokatorów,
- h. przywołuje skojarzenia z domem dziadków w Bombergu,
- i. wywołuje refleksje o Opatrzności i Nicości.

3. Stosunek bohaterów do przeszłości

Hanemann, np.:

0–4

- przeszłość skojarzona z traumatycznymi przeżyciami (*chęć chwili zapomnienia o wszystkim strasznym, co im się dotąd przydarzyło*),
- pragnienie odseparowania się od przeszłości domu (schowanie zdjęć poprzednich lokatorów do szuflady),
- szacunek dla obcych ludzi z przeszłości (ostrożność w obchodzeniu się z pamiątkami po innych),
- zmusza do zadomowienia się w nowej przestrzeni (*poczuliśmy się bardziej u siebie*),
- pragnienie intymności po doświadczeniu losu zbiorowego (*oddzielenie od mieszkań, od cudzych kroków*).

Dziewczyna z zapalkami, np.:

0–4

- przeszłość budząca strach,
- przywodzi myśli o tragicznym końcu życia ludzi, którzy kiedyś istnieli,
- przeszłość jako czas bez wspomnień (*ostatnia przeszłość, z której nie można już wspominać nikogo*),
- wojna zabójcą pamiątek po ludziach,
- wojna jako zatrzymanie czasu,
- wojna jako bieg w miejscu, którego konsekwencją jest śmierć,
- wojna cały czas obecna w teraźniejszości (*kryła się za kulisą mego dzieciństwa i młodości*).

4. Konteksty (np. literacki, historyczny)

0–1

5. Podsumowanie

0–3

pełne, oba teksty odwołują się do II wojny światowej, ukazują strach wywoływany przez przeszłość. Pierwszy tekst ukazuje próbę zerwania z przeszłością, drugi jej ciągłą obecność we współczesności. *Hanemann* przedstawia początek nowego życia, *Dziewczyna z zapalkami* mówi o śmierci i psychicznym okaleczeniu; (3)

częściowe, wskazanie niektórych podobieństw i różnic; (2)

próba podsumowania, wskazanie, że w obu tekstach dostrzec można wpływ przeszłości na postrzeganie teraźniejszości. (1)

Temat 2. Dokonaj analizy i interpretacji wiersza Urszuli Koziół *Przebudzenie*. Zwróć uwagę na kreację podmiotu mówiącego, wieloznaczność tytułu oraz sposób przedstawienia uczuć i refleksji dotyczących ludzkiej egzystencji.

1. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

1. Kreacja podmiotu mówiącego, np.:

0–3

- podmiot w 1 os., liryka bezpośrednia,
- kobieta (*otwarłam powiekę*),
- sytuacja wyznania,
- stan przebudzenia się ze snu (sobotni poranek),
- refleksyjność,
- uczuciowość,
- wrażliwość na piękno świata,
- zadomowienie się w świecie,
- epifania,

j. obecność „ty” lirycznego – bezpośredni zwrot do soboty, Boga i miłości (ukochanego); liryka zwrotu do adresata.

2. Wieloznaczność tytułu, np.: **0–2**

- a. przebudzenie ze snu (zbudzenie),
- b. rola snu, który *nagłowił się*, by pojawiły się (w głowie) pogodne myśli,
- c. przebudzenie do życia,
- d. olśnienie,
- e. stan duchowy umożliwiający dokonanie wglądu w rzeczywistość,
- f. głębokie zrozumienie czegoś,
- g. przemiana człowieka,
- h. opozycja między snem (nieświadomość, śmierć) a jawą (świadomość, życie).

3. Emocje i uczucia oraz sposób ich przedstawiania, np.: **0–9**

- a. zachwyt nad pięknem świata,
- b. radość życia,
- c. wdzięczność w stosunku do Boga-Stwórcy,
- d. podziw dla Boga-Kreatora,
- e. podziw dla cudów natury – dzieł Boga,
- f. doświadczenie ładu i harmonii,
- g. plastyczny opis dnia następującego po nocy – uwznioślenie,
- h. oddziaływanie na zmysły – cisza, zapach kwiatów, ptasie głosy,
- i. personifikacja „młodziutkiej soboty”,
- j. atrybut królewskości soboty – złoto, korona,
- k. inne właściwości soboty – odświętność, piękno, światło, duchowość, młodość, świeżość,
- l. bogata symbolika soboty – tradycja judaistyczna (szabat) i chrześcijańska (Wielka Sobota),
- ł. zmiana stosunku do Boga – uczucie zranienia ustępuje akceptacji własnych ograniczeń (Bóg nie pozwala się poznać człowiekowi),
- m. obecność miłości w życiu, czuły zwrot do ukochanego („moja miłości”),
- n. trwanie przy ukochanym, czuwanie przy jego śnie,
- o. troska, niepokój, lęk – przecucie śmierci, strach przed samotnością,
- p. zaskakująca prośba adresowana do ukochanego,
- r. rola apostrof – odświętność, podniosłość, retoryczność,
- s. rola strofoid – każda z nich rozwija temat wiersza, będąc odrębną całością treściową,
- t. rola krótkich wersów, uwydatniających negatywne emocje (*łzą, bez powrotu, Styksu*).

4. Refleksje dotyczące ludzkiej egzystencji i sposób ich przedstawienia, np.: **0–9**

- a. akceptacja porządku świata (wszystko dzieje się *bez wahań*),
- b. docenienie łaski istnienia,
- c. stan radości pojawia się *niekiedy* i na chwilę,
- d. niepojętość Boga – opisywanie Boga za pomocą zaprzeczeń: *nieznany, niepojęty, niepojętność, nie sposób*,
- e. mówienie o Bogu za pomocą paradoksu *istnieje coś / co zarazem jakby nie istnieje*,
- f. konieczność zapłaty za chwilę radości – bólem, *ślona łzą*,
- g. doświadczenie kruchości istnienia i zmierzania ku śmierci,
- h. świadomość nieuchronnego rozstania się z ukochanymi ludźmi,
- i. utrata najbliższej osoby jako coś strasznego niż własna śmierć,
- j. ostatnia strofa – pełen symboli obraz podążania ku śmierci (*ostatnia prosta*),
- k. mówienie o śmierci obrazami zaczerpniętymi z mitologii: brzeg, łódź, *obrzeża Lety*, Styks,
- l. przedstawianie śmierci za pomocą ekspresyjnych określeń (*zdradliwych nurtów czarna paszcza, lodowata tafla, równia pochyła, bez powrotu*),

- l. kategorię czasowników podkreślających powszechność doświadczenia śmierci: *runiemy, stoczmy się* (katastrofizm),
- m. śmierć jako tajemnica (obraz tunelu, który *majaczy*),
- n. stwierdzenie *nie wiem* jako swoista pointa utworu,
- o. wieloznaczność sformułowania *nie wiem* – uwydatnienie bezradności człowieka,
- p. wyrazistość pointy – wyodrębniona graficznie, jest krótkim jednowyrazowym wersem,
- r. rola interpunkcji – jedyna w wierszu kropka, jednoznacznie podkreśla koniec,
- s. swoista klamra kompozycyjna – wiersz rozpoczyna się *w chwili zbudzenia*, narodzin dnia (*młodziutkiej soboty*), ekspresją pozytywnych uczuć odnoszących się do życia, a zamyka się obrazem odchodzenia, nieuchronności śmierci, która rozdzieli bliskich ludzi, bezsilności człowieka.

5. Podsumowanie

0–3

pełne, np.: omówienie specyfiki spojrzenia poetki na ludzką egzystencję, rozpiętą między olśnieniem pięknem świata, doświadczaniem łaski a lękiem i świadomością nieuchronności śmierci; określenie sposobu mówienia o kondycji człowieka, jego relacjach ze światem i Bogiem; przywołanie kontekstów; (3)

częściowe, np.: przedstawienie wybranych egzystencjalnych zagadnień poruszanych w wierszu (np. stosunku człowieka do Boga, świata, postawy wobec śmierci, lęków i niepokojów), omówienie wybranych cech wypowiedzi poetyckiej.; (2)

próba wnioskowania, np.: podjęcie próby przedstawienia wybranych zagadnień egzystencjalnych poruszanych w wierszu. (1)

II KOMPOZYCJA (maksymalnie 2 punkty)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

– podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 2 p.

– uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 1 p.

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 2 punkty)

– jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 2 p.

– zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. 1 p.

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 8 punktów)

– język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia, fleksja, 8 p.

– język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 6 p.

– język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia, 4 p.

– język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych, 2 p.

– język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych. 1 p.

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), **2 p.**
 - poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); na ogół poprawna interpunkcja. **1 p.**
- Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY

0–4